

De dienstverlenende Roemeen is in trek

Ariane Kleijwegt
Amsterdam

Wie geen werkvergunning meer krijgt voor goedkope Roemenen of Bulgaren kan uitwijken naar een detachingsconstructie. Of de Roemeen of Bulgaar beter af is, is de vraag.

Een werkvergunning aanvragen voor extra Roemeense of Bulgaarse 'handjes' in de bouw of de land- en tuinbouw? Arbeidsrechtjurist Bart Maes probeert het al niet eens meer. 'Kansloos', zegt hij.

Door het ontmoedigingsbeleid van de overheid adviseert hij zijn cliënten de laatste maanden steeds meer over detachingsconstructies. Roemenen of Bulgaren mogen zonder werkvergunning wel legaal in Nederland aan de slag als zij tijdelijk gedetacheerd worden vanuit hun thuisland. Ze werken in Nederland maar zijn formeel in dienst van een bedrijf gevestigd in het land van herkomst, waar belastingen en premies vaak veel lager zijn. Zo maken zij gebruik van het Europese beginsel dat diensten zonder belemmeringen door de hele EU kunnen worden aangeboden.

Deze route is populair aan het worden blijkt uit cijfers van uitkeringsinstantie UWV. In 2011 werden bijna 13.364 'vreemdelingen' bij het UWV aangemeld tegen 9756 in 2010. Ruim 60% van de toename kwam voor rekening van Roemenen en Bulgaren. De rest kwam van buiten de EU. En dat terwijl Roemenen en Bulgaren vooral werk vinden in de bouw. Een sector die het moeilijk heeft.

Maar bedrijven moeten oppassen dat ze de wet niet overtreden. Er is nog weinig jurisprudentie over wat wel en niet mag. En uitspraken van de rechter zijn nog wel eens tegenstrijdig. Bovendien zijn er in toenemende mate zorgen over de slechte arbeidsomstandigheden van de Roemenen en Bulgaren.

Volgens hoogleraar sociologie Godfried Engbersen, die in 2010 bijna 200 Roemenen en Bulgaren verspreid over het hele land liet interviewen over hun arbeidsmarktpositie zijn deze Oost-Europeaanen in de detachering slechter af dan als ze via een werkvergunning aan de slag gaan. De Roemenen in de detachering die hij ondervroeg, hadden een 'erg zwakke' arbeidsmarktpositie. Zo zouden ze niet beschikken over informatie over hun verblijf- of werkstatus, noch over documentatie over hun recht-

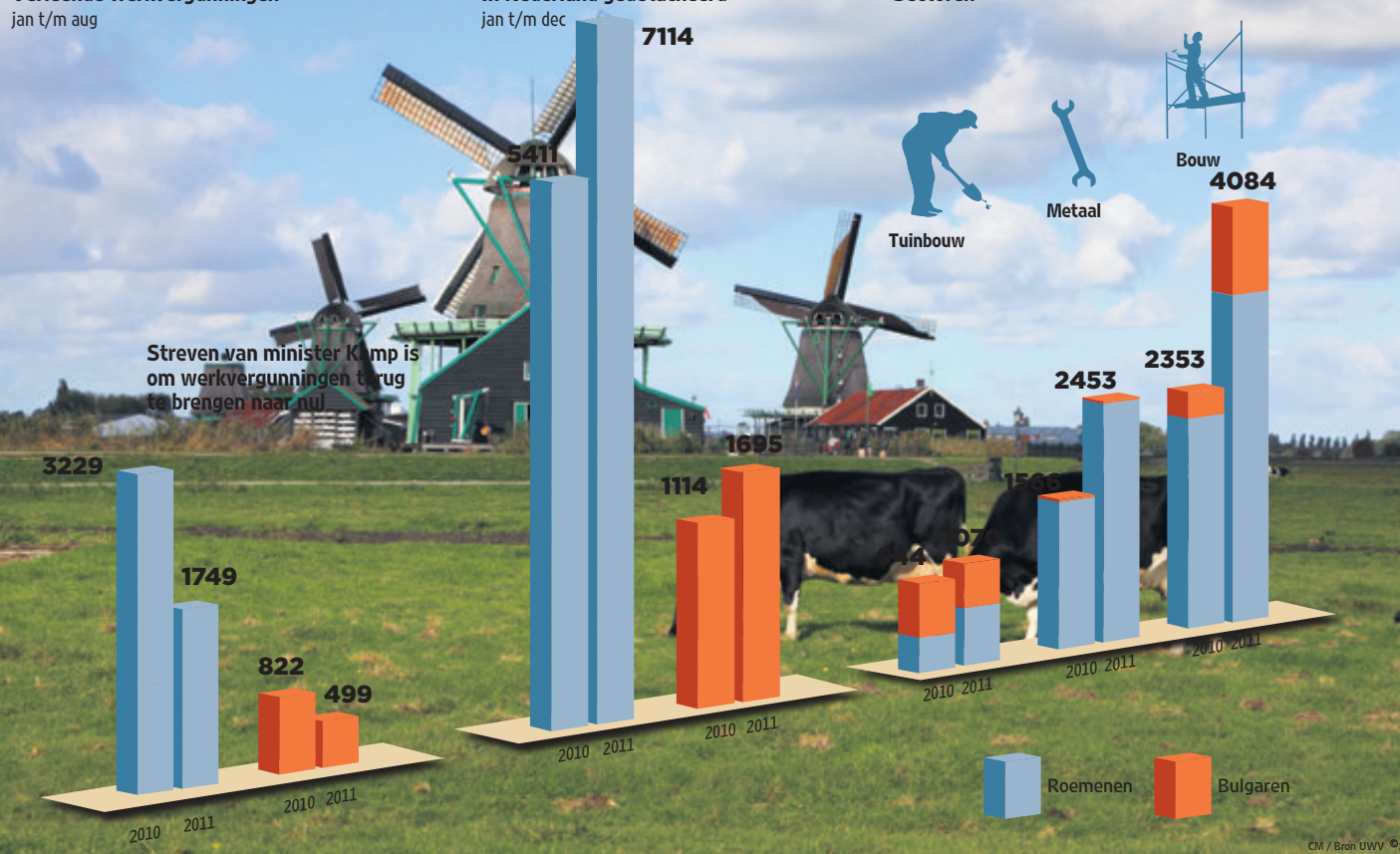
Oost-Europa in de polder

Roemenen en Bulgaren zonder werkvergunning via andere constructies nog steeds actief

Verleende werkvergunningen
jan t/m aug

In Nederland gedetacheerd
jan t/m dec

Sectoren

ten of plichten. Ook kunnen ze ieder moment hun baan verliezen en weten ze vaak niet precies wie hun werkgever nu eigenlijk is.

Dat laatste is sinds eind november vorig jaar een belangrijk gegeven voor de inspectiedienst van Sociale Zaken, de voormalige Arbeidsinspectie. Toen oordeelde het Europees Hof dat de inspectiedienst een onderscheid mag maken tussen zuivere en onzuivere dienstverlening. In het laatste geval houdt de detachering niet meer in dan het leveren van 'handjes'. De Roemenen of Bulgaren staan vervolgens onder leiding en toezicht van de Nederlandse opdrachtgever. Gaat het echter om zuivere dienstverlening, dan liggen leiding en toezicht over de aangenomen klus bij de buitenlandse dienstverlener.

Roemenen en Bulgaren in de detachering zijn slechter af dan met een werkvergunning

De inspectiedienst kan bedrijven forse boetes opleggen als sprake is van onzuivere dienstverlening. In een zaak uit 2007 waarover de Raad van State pas recentelijk een uitspraak deed werd een boete opgelegd van bijna € 300.000.

Ook de champignonleer staat erom bekend constructies op te tuigen die niet legaal zijn om zo

Goedkope arbeid Gedetacheerd

Het afgelopen jaar werden fors meer Roemenen en Bulgaren in Nederland gedetacheerd dan in 2010. Maar bedrijven moeten oppassen dat ze de wet niet overtreden. Er is nog weinig jurisprudentie over wat wel en niet mag. En uitspraken van de rechter zijn nog wel eens tegenstrijdig. Bovendien zijn er in toenemende mate zorgen over de slechte arbeidsomstandigheden waaronder de Roemenen en Bulgaren werken.

aan goedkope arbeidskrachten te kunnen komen. Een bekende constructie is het laten opkopen van de oogst door bijvoorbeeld een Roemeense dienstverlener. Die stuurt vervolgens een groep Roemenen voor een aantal weken naar Nederland om de champignons te oogsten. De teler koopt zijn champignons na de oogst weer terug van het buitenlandse bedrijf. Maar als de teler zich in de tussentijd bemoeit met de oogst, loopt hij kans bij controles van de inspectiedienst op de vingers te worden getikt. Dan kan er sprake zijn van onzuivere dienstverlening, waardoor de Roemenen in feite illegaal arbeid verrichten.

Volgens Maes is de scheidslijn tussen zuivere en onzuivere

dienstverlening heel onduidelijk waardoor bedrijven die met grensoverschrijdende dienstverlening te maken hebben niet goed weten waar ze aan toe zijn. De Arbeidsrechtjurist hekelt het feit dat de inspectiedienst van Sociale Zaken wel bedrijven verplicht melding te maken van een detachingsconstructie maar vervolgens niet van tevoren toetst of sprake is van zuivere dienstverlening. De hoge boe-

De overheid moet bedrijven van tevoren duidelijk maken of de constructie van detachering juist is

tes van de inspectiedienst hangen zo 'als een zwaard van Damocles' boven zijn cliënten. 'De overheid heeft een zorgplicht. Ze zou van tevoren duidelijk moeten maken of het juist is wat mijn cliënten doen. Ik kan ze niet garanderen dat het om zuivere dienstverlening gaat', aldus Maes.

Ondanks de onzekere rechtspositie voor ondernemers verwacht Margriet Kraamwinkel van FNV Bondgenoten dat het aantal detachingsconstructies in het voorjaar nog verder zal oplopen. 'Dan wordt de vraag groter doordat er weer meer geogst moet worden in de land- en tuinbouw,' zegt ze.

Ze hekelt het huidige beleid van de overheid waardoor het steeds moeilijker wordt voor bedrijven om een werkvergunning te krijgen. 'Als werkgevers met vergunningen werken, heb je er meer grip op. Je weet waar de mensen zijn en ze hebben een gewoon contract. Door de aanscherping verdwijnen de Roemenen en Bulgaren uit het zicht van de formele controle.'

Formeel hoeven bedrijven die diensten uit het buitenland afnemen waarbij Roemenen of Bulgaren hier aan het werk gaan dat ook niet meer te melden bij het UWV. Althans, er geldt nog wel een meldingsplicht maar de inspectiedienst kan daar niet meer op handhaven sinds Brussel voorjaar 2010 oordeelde dat de boetes die Nederland tot die tijd oplegde in strijd zijn met het vrij verkeer van diensten. De kans is dan ook groot dat veel bedrijven sinds dat oordeel helemaal uit het zicht verdwenen zijn doordat ze geen melding doen.

FNV Bondgenoten probeert inmiddels Oost-Europeaanen bij grote infrastructurele projecten in de bouw, waar veel gewerkt wordt met detachingsconstructies, bewuster te maken van hun rechtspositie. Zo is vakbondbestuurder Hermen Pol regelmatig te vinden op de bouwplaats in de Eemshaven waar Nuon en Essent twee kolencentrales bouwen. Hij constateert er naar eigen zeggen geregeld dat buitenlandse onderaannemers zich niet aan de cao houden, terwijl die ook op gedetacheerden van toepassing is. Maar Oost-Europeaanen die met steun van de FNV aan de bel durfden te trekken werden volgens hem niet veel later ontslagen en teruggestuurd naar het land van herkomst. 'We kunnen er vooralsnog weinig tegen beginnen,' verzucht hij.